

למה רבנים זייבים להיות גיבורים?

הרב ד"ר ג'פרי וולף
אניברסיטת בר-אילן

1. בבלי, תענית דף י ע"א :

משנה. הגיע שבעה עשר במרחשון ולא ירדו גשמים - התחילו היחידים מתענין שלש תעניות, אוכלין ושותין משחשיכה, ומותרין במלאכה, וברחיצה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה.

ע"ב :

תנו רבנן : אל יאמר אדם תלמיד אני, איני ראוי להיות יחיד אלא : כל תלמידי חכמים יחידים. אי זהו יחיד ואיזהו תלמיד? יחיד - כל שראוי למנותו פרנס על הצבור, תלמיד - כל ששואלין אותו דבר הלכה בתלמודו ואומר, ואפילו במסכת דכלה.

רש"י :

תלמיד אני - ואיני חשוב כל כך כיחידים, כלומר : איני ראוי להתחיל תענית עם היחידים.

תוספות :

...משמע דקרי תלמיד אותו שידוע להשיב כששואלין לו דבר הלכה בכל מקום ואומרה (בהווה אמינא).

2. מרד החשמונאים

משנה, אבות פרק א משנה א :

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת....

ספר מכבים א פרק א :

(ל) וכל האנשים אשר נגעה תורת ה' בלבבם הלכו אחריהם וינוסו המדברה. (לא) וישבו שם הם ונשיהם וטפם ומקניהם, כי גבר הקצף מאוד מאוד. (לב) וישמעו אנשי המלך בעיר דוד אשר בירושלים כי רבים הכבידו את לבם לבלתי עשות את מצות המלך... (לד) ויקומו פתאום להתגולל עליהם ביום השבת. ויאמר להם: (לה) עד אנה מיאנתם לשמוע בקול המלך, קומו נא וצאו מזה ועשו את מצוותיו וישבתם בטח. (לו) ויענו ויאמרו, לא נצא, כי את דבר המלך לא נעשה, ואת השבת לא נחלל. (לז) וייגשו אל המערה ויערכו כלי מלחמה לקראתה. (לח) והאנשים אשר בקרבה לא הרימו את ידיהם לירות אבן או לסכור את פיה. (לט) ויאמרו אליהם : נמותה הפעם בניקיון כפנו, והשמים והארץ עדים בנו כי בזדון תהרגונו. (מ) ויפלו עליהם ביום השבת, ויהרגו כל אשר במערה. וימותו הם ונשיהם וטפם ומקניהם. (מא) ויהיו המתים כאלף נפש. (מב) ומתתיהו ורעיו שמעו את הדבר ויצר להם מאוד. (מג) ויאמרו איש אל אחיו : אם עשה נעשה כאשר עשו אחינו, לבלתי התייצב לפני הגויים בעד נפשנו ותורתנו, עוד מעט והשמידונו. (מד) ויוועצו כולם ביום ההוא לאמור אם הילחם ילחמו אויבינו בנו ביום השבת, ויצאנו לקראתם ועמדנו על נפשנו, ולא נמות כמות אחינו במערות.

פרק ב :

(לז) וייקהלו כל אנשי הצבא ויעלו יחדו על הר ציון. (לח) ויהי בראותם את המקדש כי שמים, ואת המזבח כי חולל, והדלתות שרופות באש והלשכות נהרסות, ועשב השדה צמח בכל גבולו מסביב. (לט) ויקרעו את בגדיהם ויזרקו עפר על ראשם ויתאבלו מאוד. (מ) ויריעו בחצוצרות תרועה, ויפלו על פניהם ותעל שוועתם השמימה. (מא) ויצווה יהודה את גדוד אחד מאנשיו לצור על המצודה עד טהרם את המקדש. (מב) ויבחר מן הכוהנים אשר לא נטמאו ואשר לא עזבו את ברית אלוהיהם, ויצווים לטהר את המקדש ולהשליך את האבנים אשר נטמאו אל מקום טמא. (מג) ויראו את מזבח העולה כי חולל, ויוועצו לב יחדו כדת מה לעשות. (מד) ותהי העצה היעוצה לנתוץ את המזבח עד רדתו, לבלתי היות להם למכשול, יען כי חיללוהו זרים. וייתצו אותו. (מה) ויניחו את האבנים על

הר הבית אל מקום פלוני אלמוני, עד אשר יקום נביא בישראל להורות את אשר יעשון. (מו)
ויקחו אבנים שלמות אשר לא עלה עליהן ברזל, ככתוב בתורת ה' ויבנו מזבח חדש כתבנית
הראשון.

פרק יד :

(מה) ויואלו כל היהודים והכוהנים להיות שמעון נשיא וכהן גדול עליהם כל ימיו, עד כי יקום
נביא אמת בישראל.

3. פלישת הצרפתים לאיטליה (1467 לסה"נ) :

שו"ת מהרי"ק סימן קע

אליכם אישים הראשים אחינו ק"ק יושבי פייראנ"צ יצ"ו שלום רב הגיעתני אגרתכם ע"י
שלוחיכם הלי"ז יום שני מחג השבועות בערב ואמת הוא חי נפשי כי מאד אני טרוד בעסקים אחרים
אמנם מפני האהבה והכבוד פניתי מכל עסקי כדי להיות סר למשמעתכ' ותדעו אחיי יצ"ו כי כבר
נשאלתי על כיוצא בזה זה ימים רבים ואני דחיתי מחוות דיעי עד אשר חקרתי ודרשתי היטב בשבע
חקירות ודרישות לדעת תוכן המנהג הזה אשר נהגו הלועזים לשגר תמיד דורון לכלה מאת החתן
תכף אחר עשיית הקנין כי אמרתי אל לבי שאי אפשר שיורו הסבלונות האלה ענין קדושין שהרי
ידענו וגם ספרו לנו אבותינו הראשונים אשר היו לפנינו היו הרבה תופסי תורה בגלילות איטליא
וחסידים ואנשי מעשה אשר מסתמא שגם הם נהגו מנהג זה ואם היה בזה חשש קדושי' אם כן
היתה מכשלה גדולה יוצאה מתחת ידם וחלילה וחס להוציא לעז על הראשונים שהרי טובה צפרנס
של הראשונים מכריסן של אחרונים וגם עוד היום חכמה יש שם וזקנה יש שם.

4. מקרה המהרש"ם (1835 – 1911) :

שו"ת מהרש"ם, חלק א סימן ט :

וע"ד שאלתו באשה אחת שישבה גלמודה מבעלה י"ב שנים, ואח"כ בא אחי הבעל והביא מכתב
מאמו איך שאחיו, בעל האשה, מת בלא בנים. וגם הוא שמע כן בבירור, ובא לחלוץ ליבמתו, וסמכו
עליו וחלץ לה (והשיגה האשה כתב היתר להנשא) וחוף לזה השיגה האשה כתב מרב הממשלה
המנהג המעטריקע /הרישום/, איך שמת איש ששמו וכינויו כן. ואח"כ נשאת האשה והיא מעוברת.
ועתה נודע שבעלה השאיל הפאס /הדרכון/ שלו לאחר ומת השואל, וסברו שהוא בעלה, והבעל חי.
והדין פשוט שתצא מזה ומזה. וכבר גירשה בעלה הראשון וגם השני יגרשנה. אולם לענין הולד יש
חשש גדול. שבאם יהי' דינו כממזר, ימסרוהו לבית ילדי גוים לגדלו וימירו דתו, או האשה תאבד
א"ע לדעת עם הילד, כי הילד בן יחיד הוא לה ולבעלה השני. והנה בעלה הראשון איננו צלול
בדעתו, והי' כמ"פ בבית אסיפת המשוגעים. וגם עתה הוא בדעת קלושה, וקצת אומרים שהיה כן
עוד קודם הנישואין, אבל א"א לברר זאת. עכתי"ד השאלה.

בבלי, גיטין דף לב ע"א

/מתני'. השולח גט לאשתו, והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח, ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא
- הרי זה בטל; קידם אצל אשתו או ששלח אצלה שליח, ואמר לה גט ששלחתי לך בטל הוא - הרי
זה בטל; אם משהגיע גט לידה, שוב אינו יכול לבטלו. בראשונה היה עושה ב"ד ממקום אחר
ומבטלו, התקין רבן גמליאל הזקן שלא יהו עושין כן, מפני תיקון העולם.

לג ע"א :

ת"ר : בטלו - מבוטל, דברי רבי; רשב"ג אומר : אינו יכול לא לבטלו ולא להוסיף על תנאו, שא"כ,
מה כח ב"ד יפה. ומי איכא מידי דמדאורייתא בטל גיטא, ומשום מה כח ב"ד יפה שרינן אשת איש
לעלמא? אין, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעיניהו רבנן לקידושין מיניה.

5. הגבורה לומר לא, דברי הגרי"ד הלוי סולובייצ'יק זצ"ל :

רמב"ם, הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה א :

שלוש נשים נאסרו על כל הכהנים, גרושה זונה וחללה, ועל כהן גדול ארבע, אלו השלש והאלמנה,
אחד כהן גדול משוח בשמן המשחה או המרובה בגדים ואחד כהן העובד ואחד כהן גדול שמנוהו
ועבר, וכן כהן משוח מלחמה כולן מצווין על הבתולה ואסורין באלמנה.

